(1)

श्रीरामचंद्रायनमः ॥ ॥ पांडवैं वांचले पावकजोहरिं द्रौपदिजिंकीलीस्वयंवरिं मातफाकलीपृथ्वी
वरि सुर्यप्रभेसारिखी १ निंदुनिबोलतिराजेसर्व आस्तुणिनधरिध्यतराष्ट्रलाज आपकिर्तिकाळीमेचें
वोझें वर्यवाहेंदुराला २ मनोवेगेंगुप्तेहारिं वात्तफिटउिलीकोरवभारिं द्रौपदें पांडवांदिधलीकुमरी
पाणिग्रहणविधीनें ३ लक्षभेदिलानिजशारिं तोअर्जुनेनिजनिश्चीरिं शैन्यभंगिलेंरणचत्वारिं तोविस्तीम
जाणांवा ४ द्रौपदेंदिधलेंबहुअंदण लसेंधारिले उपासन हेंअैकोनिदुर्योधन हृदयपीटिहास्तकें ५ क
र्णीजालाखंतिविवर्णे म्हणेंहेविधीचेंकारण ३ [illegible] गेलाप्राणें आलेंमरणरोकडें ६ दुषासनमो
कलीधाये म्हणेंगेलेंहास्तपाये आतांविचारकरा[illegible] तोतत्कालविचारा ७ शकुनिम्हणेंअैकामात्तु सं
गनत्तेगविविचाराअत्तु संगेंमैत्रिअर्जवपंथु [illegible] डुंरला ८ तुम्हीजाळीलेवेश्यानरिं हेमातपृथ्वीव
रि अपकिर्तिनिश्चाद्वपरिहारिं अैसाउपायआसनें ९ लागलेंफिटेंतेंलांछन परिहारनकरितांनमनिमून
घ्यावेंपकयकान्तेंप्राण फावलेंउईआविचारें १० येथंपाहातांयेणेंकाळें तुम्हीसंपुर्णसर्वबळें पांडवसर्वार्थि
निर्बळ आरण्यवासेंकष्टली ११ राज्यबळसेन्यबळ द्रव्यबळसुहृदबळ सर्वशक्तीतुम्हीसबळ श
त्रुनिर्बळसर्वार्थि १२ द्रौपदिस्वयंवरिंआवमान दुखेंदुखंडिसर्वांचेंमनें युद्धमांउत्सांसत्राण तुम्हांभीकातिल १३

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

२

आ जवं श्रीक्रस्रपादवेंसि सात्रेजास्रानांहिसाति जवंवरिद्रौपदाच्यामानसिं संचरस्रानंगहिआभीमानें १४ प्र:
आतांआसावध पांचाळराजा माहिदुर्गसिनासज्जा तवस्त्र शक्तीआयुध्याकाजा जातिलगबेंगसाधावें १५
सज्जयकरूनिदळभार वेगिवेढापांचाळपुर जुळेंशोधुनिकुमार तेविशोधुनिमारावें १६ नायकोनिभिन
मंत्र अंगिकारुनिआविचारशास्त्र द्रुपदेंसिपुत्रपौत्र मारुनियांसांडावें १७ बहुतमार्गीजातिसपीति तेतीव
धावेंपांडवांते क्षणविलंबकरितांयेथें मगआसाध्यजापा. १८ अजितुमत्र असंघयुनीं उदकहोमन्हा
रुनिसुन्य दीवसेंदिवसबळसंपन्न शत्रुहोतिनिर्धारें १९ तुम्हीयाधकोरयानकोटि पंचपुरुषातेंकेउतिगोष्टी
स्रगबेगठवाठवि मारूनियांसोडावें २० ऐकोनिबोलेसोमदंति म्हणेहेनमनेंकुक्षीनयुक्ती जेयाविचारें
वर्त्तीति तेअनर्थिपडतिल २१ पांडवम्हणणीयाशी [illegible] समर्थनव्हेआमरपाळ येकलाअर्जुनरक्षीतळ
करूनशकेनिक्षत्रि २२ गदाघातेंबळप्रचंड नव[illegible]चिरातखंडें भीमकरूनशकेयातोंडें निर्बळकेसा
म्हणतसा २३ पांचाळआरोपळतुम्हा याहिंप[illegible]जिसभा पळतांहास्तनापुराविसिमा दाखविलासे
यार्थि २४ घेउनियादवान्याथारि आतांविह्नळउमापति पांडवान्यारागासारिं [illegible] २५
जोकांबळीष्टसर्वशक्ती इछीलेंकाकोंसातिसिनि सकळजगांचिसंपत्ती साचिचजेसंजालावें २६ आतां
विचारऐककबरवा बाढउनिस्नेहभावा मागिलआपायाचायावा मिथ्याकरूनिदावणें २७ यापासुनिघेजेंकें
सें प्रतितिजाणिजेनिजमानसें ऐसेंस्नेहदिवसदीवसें वाढवावेंसुहृदसिं २८ स्रुतिनांत्रिसमागिल

(२८)

निदा। मैत्रिनिर्दाळीनित्रोषक्रोधा। जेविभ्रमतप्रासिल्यांबाधा। खंडलमागिलसित्रयारिं २९ तेविपुढिलराहाटि
हारपतिमागिलकुटिं जातांवैरसांडुनिपाटिं मैत्रिहासिकरावि ३० सांडुनिजिविचाकपटभावो। दुराभीमा
नकरुनिवावो। समुद्राजैसिआवधीजावो। भेटावयाधर्माते ३१ वंदुनियांश्रीहस्तातें सुमंत्रीगनेपांडवा।
तें समाधानेंकरुनिबहुतें स्नेहशब्देंगौरवा। ३२ मेरिगेलीयांतकाळ धर्महृदईचानिर्मळ मागिलआपका
राचाजाळ क्षणेंजाइलविसरोनि ३३ वीराधकारितां [illegible] गलकेत्रा बहुतांहोइलजिवनांत्र। वांचवावयातेंघेउ
निअंत्रोष जाणघडलेयेथुनि ३४ पांडवपरतोनि [illegible] गनियांवेंनगराप्रति राज्यभागवोपुनिपुढती येथा
~~पुर्वकनांदावे ३५ मैकोनिपुरिअथवा [illegible] पुनिबोलेकर्णे पुरुषधर्माचेंलक्षण येकनिष्ट~~
चालेनां ३६ युक्तअथवाहोआयुक्त कार्यसाधीहि [illegible] केलीयांस्वार्थनापरमार्थ येकहीअर्थसाधेनां ३७
कार्याकार्ययेकपक्ष अंगिकारिलतोपुरुषदक्ष [illegible] र्मिस्यांमोक्ष साधुनिजायेप्रतापें ३९ हृदरेविकल्प
विरत्ती जालीयांविकीछकयुक्ति उपजोनिप्रयोजननाशाति आपुलेंआणिपरांचें ४० निवरावयात्राचुकुळ
जिंकावयापृथ्वीपाळ वस्यकरावयाघरातळ हारिकाळतुम्हांतें ४१ नकरितांपांडवांचेंहानन रणिनजिंकवे
ससैन परतोनिजातांविश्वजन उपहासितिसर्वथे ४२ काकस्पर्शनेंदुखविले सेरवीजितांविसासोडिलें जे
महाव्यसनप्राप्तजाले पांडवजोहरिंवांचना ४३ तेंदुखस्मरोनिचित्ति भीमराक्षसपापमति रक्तघोतुनियांदंती
आस्तीसाहिभगिल ४४ यासिमारितांपेलवहिले गर्केतिजुकेपाहिजेकेलें प्रस्तुतयेकवटियावधीलें घालाघालुनिपाहिजे
४५

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3)

आ॰ मरणभयाचाउदरीं तेणेंराहावेंसुखेंसिबीरीं आम्हींरिघोंरणसागरीं येराकाढुबुडालें ४६ पांडवेंथरु प्र॰
निआभीमान जुंसानिघालेंपाचहिजण बाहुहास्तेंकरुनिकंदन जेविंकांकणरुषीबिळें ४७ दाउनिपांचा ४४
कन्तपवर आनेकसाधुकरभार दाहासहस्त्रमत्तकुंजर अश्वभारदशगुणीं ४८ रत्नहाटकवाणीरिथ द्रव्य
घेणेंअर्बुदांत तरिचेंष्यास्यांचेंयेथें सार्थककारिजाणिजे ४९ ऐकोनिकर्णाच्यावचना धरमअवेशाद्दुर्यो
धना बंधुसहितदुशासना हांवचदलीचोजगुणीं ५० गेकोल्यासंथामसंकेतभेरि कोल्हाळगाजविरणतु
रिं सीहनादकेलावीरिं महायंत्रिशुकं१ ५१ अश्व [illegible] कुंजरीं [illegible] रथीं कवचेंबाणलीवज्रागिं शास्त्रेंसकळकतीम २
गमाधि [illegible] ५२ [illegible] जैसिमाजलाजळसागर बुडवावयापां
चाळघुर करितातिसुरगर्जना ५३ कर्णमाहासुर [illegible] चौस्पतोमहासुराच्यासंघाट दुशासनांदिपरमन
ष्ट मछसैरातळपति ५४ दुर्योधनमहाग्रहो [illegible] अवत्तेपाहाहो ऐसामहार्णवीचावाहो पांचाळ
पुराङ्गगटला ५५ बांधोनिमेथुळीशरेंलंघीलें येकोप्रासुनिनिमुळिकेलें त्म्हीनिद्दुर्ज्यगवोथिलें गर्जेनां
करितिगडगर्जे ५६ तंविपांडवहास्तीबरवे आपमानपावलेबहुतवेळ त्म्हींगर्वाचागोंधळे घाळीतआ
लेंसुध्यार्थि ५७ कौरवपातलेदळभारिं मातजाणवलीपांचाळपुरीं द्रुपदकुमरातेंअत्साकारीं निघावेगिंस
मोर ५८ श्रेहज्यामातपातळेभारि शास्त्रघारकौरवपारिं तुम्हींयेथेंश्वबाणस्यापोटिं निजनगरासिबोळवा ५९

Rajwade Sanshodhan Mandal Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

३५

धृष्टद्युम्नआणिंसिखंडि द्रोणासंग्रामांचिगोडि म्हणौनिआजिबळकाविशेषैदि कौरवांतेंदारवव। ६० सन्नद्ध
बळपांचाळसेना। घावघातलानिशाना। दुंदुभिनादकौरवकर्णी आलेंम्हणौनिसांगतु ६१ छत्रच्यामरध्व
जपत्तांकि वाद्येंगर्जतिनानांघोषी चमुसमुद्राचियेतुकी चातुरंगणिंशोभति ६२ अश्वरथगजपदाति
हारिहाराचियायेकपंक्ती चहारिसुरंवीभागीरथि [illegible]दोषदंडावया ६३ जेष्टपुत्रधृष्टद्युम्न सिखंडितु
मित्रप्रियदर्शन चित्रकेतुसंकेतुसगुण ध्वजकेतु धनुर्वाजि ६४ रथारूढराजकुमर कडोविकडिसंग्रामच
तुर चरणिंप्रिदात्यानोउर धनुर्धरनियाले ६५ प्र[illegible]निबळीयाडें महारथिचालीलेंपुढें म्हणतियेत्र।
आम्हांकडे पांडवबळेंजाणपां ६६ स्वेतचामरस्वे[illegible] रथभरोनिशस्त्रास्त्रें
द्रुपदराजानिघाला ६७ तयापाठिंपंडुकुमर [illegible] पांचाहिवीर दिव्यधनुष्यमंडितकर रत्नेंतुणिरशोभती
सिं ६८ राहोनिद्रुपदाचियेपाठिं नांवेंकआवलोकीतिदृष्टी उभयदळापडलीगांठि कौरवआणिपांचाळ। ६९
दोन्हिसैन्याचियेमिळणि प्रळयवृष्टीमांडलीबाणिं शस्त्रधरास्वेखणाणी वन्हीवर्षोलागला ७० कुंजरसें
घेदकुंजरा राउतसगटअश्वस्वारा प्रवर्त्तलेघोरमारा माहारथियेरथियांसिं ७१ येकयेकाजुंसति येकमेका
युध्यकरिति बाणेंबाणसोडिति येकमेकाआपार ७२ येकमेकामाराकरिति येकखड्गेंखिगतोडिति येकांगजुंसजुंसंती

(५)

अ॰ येकमेकांत्वेनिनिकुरें ७३ येकखगेंपितोडिति येकमुद्गलैंपैखोंशिति येकमुतंळीपैपाडिति स्होंएकशास्त्रधा म्र॰ ४४
रिं ७४ येकघारांधरजुंसति येकमेकाधडकाहाणति येकजांगबळेंधुढति जुंसरणरसक्रोधें ७५ सूटतांशास्त्र
धरांचित्रास्त्रे मल्लयुध्यंमांडितिगात्रें चडकणांतोडितिवगात्रें मुष्टीहदईभेदीति ७६ येकांगसंगधरूनिहा
तिं वज्रमुष्टीप्रहरणांनि येककवळोनिधरिति नकरायेयकांतें ७७ येकबाणसोडिति येकमेकादाकीति
मुर्छायेउनियांपडति विरधरणिंवरि ७८ कुंजरपडतिकुंजरघातें राउतमारितिराउततातें रथिमारितिरथि
यांतें निर्बळांतेंबळी ७९ खर्गखर्गहाणति बाणयेकसरेंसोडिति येकमेकातेंखोंचति रुधीरवाहेअ
पार ८० हास्तकमळेंपादकमळें कीरिटिंकुंडलेंविरमाळें पडलीजेंसिरातासळें रक्तगंगायाकीलेली ८१ ३
जुंसतांपांचाळांचेंदळ नांवेकमाघारेंविकळ देखोनिपांचहिप्रळयानळ पांडवविरक्षोभलें ८२ मनेंवे
गाहोनिदेख पांचहिपातलेंसैन्यासन्मुख देखोनिमुर्पाळम्हणतिसकळीक मरणावस्थामांडली ८३
आवघेम्हणतिहेशंडच आतांकाइसिवोटिंच रसुनियांआघुलालेजिव सिघ्रयेउनिपळावें ८४ मंदबुद्धी
पापिकर्मे येणेंसिकविलादुर्योधन सवत्रिापजालेमरण सोडविकोणयेउनि ८५ शकुनिकर्णदुशासन त्रे
स्पसेधववपांचहिजण त्यांचेंबुद्धिदुर्योधन सयोकरितवंशाचा ८६ तवंजयद्रथआणिंकर्णें दृष्टिरसुनि

(5A)

फाल्गुन धांविन्नलाम्हणतिप्राणें घेउनियांसंग्रामिं ७ तयादोघांतेंदोघेकुमर तारुण्यमदेंमातलेथोर पुढेंल्हो
टलेरहंवर पार्थासिमोरशतलें ८८ दोघेराहुनिदोहिंभागिं बाणलाविले पार्थालागिं हांसोनिम्हणेंअर्जुननिसु
गिं मरणभयेंटाकीलें ८९ द्रोनिसहस्त्रकेकफाणि अर्जुनताडितांअभिन्नपुत्रिं येरेंतोडुनिहेळामात्रिं चोजपाहें
तयांचें ९० विशाळरंभेपर्णतुळे दोघेताडिलेदोहिकडे धरावरीपडलीमुंडें जयाकुसुमांसारिखीं ९१ दृष्टीदे
खतांपुत्रपौत्रमरण खेदनकरितिसाचेंमन तयेंकुळे [illegible] जुन रागेंमारुंलागलें ९२ व्रतशांबदोघेपुर्विं उं
द्रासमारुंलागलेगर्वि तैसावधावयासाठिं क [illegible] धांविनलें ९३ कौरवविरमिनलेयांशतिं आवघेकरि
तिबाणवृष्टी निकुटहाकाच्याबोभाटि सुतरथी [illegible] ९४ आगळीकंकरुनिकाएं अर्जुनरथिंअस्थिरलें
बाणेंमारितांभिमसेन सुतनआउनिजोडिलें ९५ [illegible] येनिकौरवदळीं आवघेहार्षेवाजवितिटाळी म्हणती
अर्जुनपडिलातळीं येशआलेंआमुतें ९६ सोमदानेशकुनिकरें सेंधवराजादुर्योधन भीमांउजुपांर
हिजण शस्त्रपाणिंधांविनलें ७ ताळप्रमाणचंडरैचाप भीमेंवाइलेसकोपें त्रिसुळबाणधरावरिधेचापें स
केकाळानळांरिं ९८ तोयेकयेकांतलागतां पावतिप्राणांतवेथा जवितांतडिवज्रघाता उलंडितिगिरिवर ९९
मरणभयेंसरलेमागा तवंमाद्रियेपावलेसवेगा धृष्टद्युम्नसिखंडिलागा द्रुपदपुत्रपावले १०० आवेशायांतरिंक्षस
कळ

६

अ० आणीअसंख्यकौरवदळ विध्वंसिलें जैसें आनिळ भंगि मेघपटळातें १ धृष्टद्युम्नआणिसीखंडी प्र: ५४
शरसंधानकरुनिविराटि हास्तपासिंगजकदंबि पडिल्यांअसंख्यात २ राउतपाडिलेवारुवासि ऊष्ट्रेंलोळ
लेंबैसलेंह्यासि सवास्त्रपाइक्याविरासि लेखायासिअसेना ३ पडिलेंअश्वेंसिंसारथि शस्त्रेंटोकुनि
पक्वालेरथि शस्त्रेंपताकालोळति पुष्पपर्णासारिसें ४ अर्जुनेंरथलोटुनिसमरीं उदातिधाविनलाकर्ण
वरि तेणेंअसंख्यातशरिं पंडुपुत्रभेदीला ५ अर्जुनेंपेरुनितिनबाण हृदइंविंधीलाकर्णमुर्छादाटली
दारुण ध्वजस्तंभटेकला ६ उत्तरलाविरश्री [illegible] रथकाढीलामाघारा भिमसेनयाअवसरा
दुर्योधनेंदेखीलें ७ आवरुनिजातुषागरीं द[illegible]लेकरीं उचलुनिप्रचंडतरुवरीं उभयहास्तेंता
डिला ८ वागरिलेंपावकातुल्यनेत्र ऊर्ध्व[illegible]आंबर जैसाप्रलयकाळीचारुद्र तैसाभासेसक
ळांतें ९ मरणभयेंघेउनिपोटिं कौरवपळति[illegible] भीष्मकोपेंधरुनिमुष्टी स्वस्तासनिथोकला १०
असेंकौरवदळमारिलें उरलेतेपळोनिगेले दुर्योधनतियेवेळे पडिलाक्षिणहोउनि ११ आनेकलोकप
डिलें भुमिवरिलोळविलें मागेंजेजिवउत्तरले तेमारिलेंतत्काळ १२ पांडवपुरुषप्रतापतरुण नवबंधु
कौरवराजसेनां संघारिसिंघटणा युध्यसरितानधरवे १३ गळालाअभिमानाचावास जधेंयांचिमोकळे

५७

केश रणसौख्यासनिवास पावोनियांपळाले १४ कर्णशैल्यपयोधरपीनां मंदजालेरक्तवर्णा शक्र
निकंचुकआवरण पडिलेकोण्हेनेणवें १५ लोकपडिलेआपार कौरवदळींभंगिलेविर भूमिंपडिलेअस
ख्यआपार कोटयानकोटिपरियेसा १६ शास्त्रसिंचणेतिक्षणदंती चुबितमुखआटलेक्षिति जालीरूपा
शिउपहंति कौरवसेनाबंधुरि १७ आंगिभेदलेउदरघाव म्हणानिदुर्योधनराव उचलुनिपळालागाव
कोणआतांविचारा १८ ऐसेंहास्तीवाजिरथ सांडुनिपळालेअसंख्यात शास्त्रभारआपरमित पांचा
ळंतेंलाधले १९ कीरिटिकुंडलकंकणें बाहुव[illegible]भुषणें माळापदकिंजडितरत्नें आंगोळीयेकअ
मोल्य २० तेतुकेंवोपिलेनगरलोकां हार्षे[illegible]जापताका सावरावांटितिपेकमेकां जयजाला
म्हणोनि २१ पराभविल्याकौरव श्रीकृष्णबळी[illegible]यादव प्रीतियेउनिपांडव अलिंगिलेंआवडिं २२ द्रुप
दधरुनियांकरि मगप्रवेशलेनगरिं असवाणेंकारितिनारि वोवाळीतिसर्वभ्ये २३ नगराआलाश्रीकृ
ष्णदेव द्रुपदेंदंडवतघालुनियांभावे धरुनिअलंगिलासमेव परमानंदेकरुनियां २४ आलेद्रुपदाचि
यामंदिरा सिंहासनिबैसविलेंराजेश्वरा वस्त्रेंधनेंआळंकारा दाराकुमरादियेलें २५ आन्नपानादिनानाभोग
स्वस्तभोगितिसमारंभ साडुनिपांडवांचासंग पांचाळपुरिक्रिडतु २६ येरिकडेदिनवदनें कौरवदुःखीत

The Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

अ० अंतःकरणें मुखीं आवलंबुनि मौन हास्तनापुर पातलें २७ कोण्हीं कोण्हां न पुसे बुहि कोण्हीं कोण्हां न बो ४०
लें शाह्णी जको पुरुषार्थ प्रयत्न सिद्धी अदृष्ट कळा वेगळी २८ मर मर पुरोचनां मुद्दा काय कार्य साधीलें ४४
(6) दगड। आपण मरोनि भागिले कड। आपकिर्ति सिव अिाणिली २९ ऐसें बोलोनि दुर्योधन यथार्थ म्हणें
दुशासन मौन धरा म्हणे कर्ण व्यर्थ कांहि न बोलो ३० हलबळ तें पांचा जणां करु नि शत्रुच्या हानना
प्रतापें जिंकिलें द्रौपदि रत्न। जाणवलें विदुरासि ३१ ऐके निजा लाप रमहार्षे म्हणे कर्ता हार काधींना
आतां वार्त्ता निदीव धृतराष्ट्र जाणउं ३२ विदु र निघाला राजसदना। पुढें कथन रिके सि रत्नं तें पंडि ५
तिआणिजे मन। मुक्तेश्वर कोंविदें ३३ इति श्री भारत अ० प्रसंग ४४ ५ ५ ५ ५

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com